

san tan ni kelennan — nimòrò 126

uti kalo

— san 1982

bp:24 - bamakò (mali)

telefòn: 22-21-04 ccp : 0155

dòròmè 5

kibarudilaw kuniti: amadu ganyi-kanté

(des PTT)

kibaru

a bè bò kalo o kalo, faso ka kibarudiso ka yamaruya kònò

jiri turuli man gèlèn fo a ladon ko

Mali yòrò caman ani dinyè yòrò caman funankèw ye nyogón sòrò faso barra kènè dòw kan minnu nafa ka bon kosèbè.

Denmisèn minnu yera kènè kan, jirituru hukumu kònò, a ka ca ni mógo kèmè ye, farajè fara farafin kan, ka bò Mali, Afiriki, Faransi ani Kanada.

Bamakò dugu kònò, jiri turula yòrò minnu na, o kèra faso seko n'a dònko jirasow kérèfèlaw ye, balontan yòrò la, madinakura kulu jukòrò ani Badalabugu, joliba dankan na.

I n'a fò a jirala cogo minna, jiriw turuli tè baara bannen ye; fo k'u sòn ji la tuma bée walasa u ka balo, hadamadew ka b'u numa, n'u summa wali u denw ye.

An bè kibaru kanubaga n'a lafasabagaw bée ladònniya ko denmisènw ka san fila nyènajè minw kèra Bamakò. Zuluye kalo la, o nyènajèw sen fè nyogondan minw kèra, an bëna olu jaabiw di aw ma kibaru nata kònò.

O tèmènen kò, kibaru kanubaga dò (Mama-du Lamini Kanuté) ye Poyi nyuman sèbèn denmisènw ka nyènajè ninw kan. O Poyi fana bëna bò kibaru nata kònò.

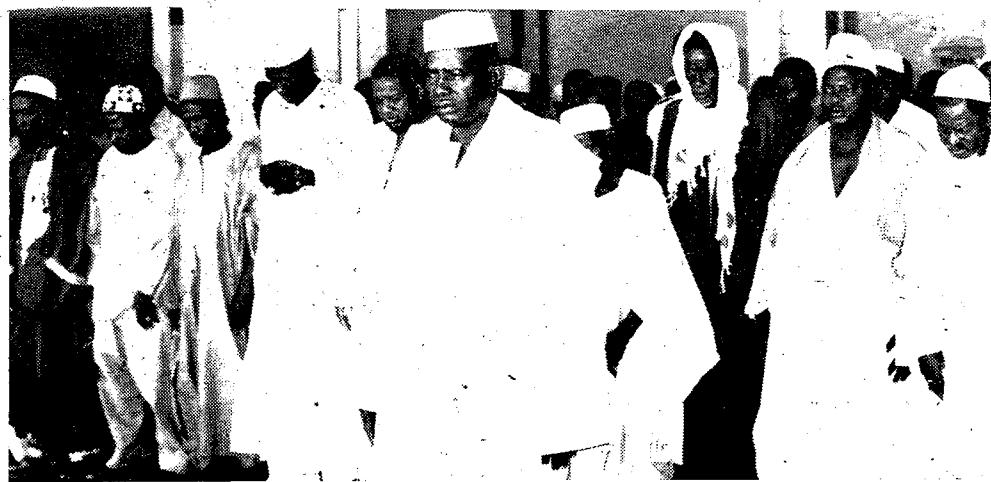
sunkalo seli

Nyinan sunkalo daminè na san 1982 Zuwèn kalo tile 23 k'a laban Zuluye kalo tile 21 na. Ola sa, sunkalo seli bënnna alamisa don ma san 1982 Zuluye kalo tile bisa-ba.

Jateminè la, nyinan sunkalo ma tile bisaba dafa, ka d'a kan seli kalo yera a mugan ni kò

nonton su mali yòrò caman na.

A kèra cogo o cogo, sunkalo ye bato kalo ye, sunkalo ye baraji nyini kalo ye. A kèra anw minnu nyèna, n'anw y'an'ka batow n'an'ka barajiw nyini Ala nyèsi ranya kònò, Ala k'an'bèe lajèlen ka batow minè ; ka san wèrè ani san ca-wèrè ta jira an'na.

kibaru kanubagaw kumayòrò

sido dugu sigi cogo

Sido bôra sanankôrô jitumu n'o ye jónkaladugu digan ye lèkôrô. Jónkaladugu digan tu tigèlen, a bugu fôlôw ni filananw jenina. O kelen, Baa tun bê bô lèkôrô ka taga Sanankôrô jitumu, k'a jira mógo kôrôbaw la, k'u ka mógo sigi lè in kérèfè, k'o bê diy'a ye. O kuma kosón u ye mógo wuli kana si gi yen, k'u nyémogôw kè: Kanbafotigi Samakè, Nyè kurakolon Samakè, ani Nagunmafuraba Samakè ye.

Nka tu in tigèra ni Nagunmafuraba tôgô ye. U ye dugu in tôgô da Sido, bawo si tun ka ca yen kosèbè. K'a ta dugu in sigi san na ka n'a bila bi la, mógo minw ye dugutigiya kè olu filè : Kanbafotigi Samakè Fotigi, Baga, Salenkôrô, Sabilèkôrô, Musa, Jekôrô, Kulunba, Cèni, Musa, Masa, Wara, Fotigi, Fabunè, Furaba, Musa, Mèeri, Samujan, Musa, Musa Samakè. A bê bèn mógo mugan (20) ma, w'a bêe jamu ye Samakè ye.

Sido ni dugu minw bê dan bô, olu filè: Sugula bê Sido tilebin fè, Sananba bê a kôrôd fè, Bamakônin bê a worodugù fè, Digan bê a kenyèka fè, Sido ni Welesebugu cè ye kilomètèrè mugan ni fila (22) ye.

Dugukolo suguya minw bê Sido olu filè: dabadugukolo, faradugukolo ani bélédugukolo.

Sènèfèn minw bê se ka sènè yen: nyô, kaba, ti ga, kôri, fini, bananku, woso, tiganinkuru. Fôlô fôlô malo tun bê sènè yen, nk'a' bê san tan (10) bô bi malo sènè nagasira k'a sababu kè ji nabaliya ye.

Hadamadenya nyètaa : mógo kêmè saba ni bi se gin (380) bê dugu in kôrô. San 1981 na, den 11 bangera dugu in kôrô, o san kelen na, mógo 9 sosséginnna Sido dugu kôrô.

Baarakèminènw hakè : dababilen 7, dabafin 13 ani wotoro 4 bê dugu in kôrô.

Balikukanan jôyôrô dugu kôrô: balikukanan daminèna Sido Feburuye kalola san 1980, a karamogó ye Sipiriyen Samakè. San 1981 Sido ye

karamogó filanan sôrô n'o ye Seyidu Samakè ye. Bi kalanso fila bê Sido dugu kôrô. Sidokaw ye balikukanan jôyôrô dôrôn, bawo, u sera ka baara caman sigi sen kan san 1982 : kôlônba senni ani forobaforo sènèli.

Sido y'a dôrôn ko balikukanan b'u dêmè ka nyinini kè, u ka bô nôgôla, ka jateminè kè u ka nafasôrôsiraw la. O de kama Sidokaw ye balikukanan fila jô, walasa cew ni musow bêe bê kalan cogo min na. Sidokaw hamî ye ji ko ye, bawo kôlônba kelen dôrôn de bê yen, o dun fana bê ja.

Sipiriyen Samakè balikukanan karamogó Sido (Welesebugu).

kibarukanubagaw kumayòrò

maana

Nin kèra terima fila ye, u bè ko bée kè bèn kónò, u si tè si sósò, u tora ten, kelen nana nyèbò masakè denmuso fè, k'a kanu, dugu kónò mógo si m'a dòn n'u fila tè.

Don dò la, u taara baro la cè in ka so kónò, ko si tè kè sababu kò, u bè baro la tuma min na, ala nana muso in ka kallifa minè a la cè fila in bolo yen, ni masakè y'a dòn, u mógo fila bée n'o saya kelen kè, u ye kaburu sen kamale in ka so kónò, ka masakè denmuso su don yen.

Mógo bée si tè kelen ye ala yorò, dòw ta ka jan, dòw ta ka surun. Kamalen in terikè nana sa. Kamalen in kasira, bée y'i seko kè, a mādabila, a ko n'i y'a ye ale ma se ka kasi dabi-la, ko ale yèrè b'a dòn a tèna a terikè nyögón wèrè sóró bilen. O kuma fôlen, cè kelen tun bè yen, o ko ale bè a terikè nyögón bô a ye. Ayiwa cè fila in nana jè, u tora nyögón bolo. Don dò la, kamale in nana a fô a terikè kura ma, a ko ne bè ka kojugu dò kè, n'a dònna, a tè diya ne la. A terikè y'a nyinika k'o ye mun kojugu ye, a ko ne ni Masakè ka baramuso bè nyögón fè, n'a dònna a tè diya.

O kelen, terikè in wullila i kòrò ka taga o kuma fô a ka baro kè yorò la, fo o kuma sera masakè yèrè ma. Masakè ye dugu mógo bée wele, kamale in terikè fana welela, masakè ye kuma nyèfò jama ye, ko ka kamale in faga, kamale

in ko u kana ale faga, ko a bëna kuma nyèfò.

Ko Masakè denmuso min tununna, o sara ale n'a terikè de bolo, nka mógo si m'a yorò dòn fo kana se ne terikè saya ma, fo ka na se bi ma, Masakè denmuso kaburu bè ne ka so kónò.

O la sa ne terikè kura nana kuma min fo, ko ne ni Masakè ka baramuso bè nyögón fè, tinyètè; ne y'a kuma fô n'te rikè kura in ye, nka ne tun b'a lajè n'a y'a sóró gundo bè to a kónò i n'a fo n'terikè min sara. O kuma fôlen diyara Masakè ye, a ye muso furu ka di kamale in ma, k'a bila dugu kónò ni kuma o kuma fôra dugu kónò, ni Masakè m'a mèn kamale in da la, a t'o kuma jate.

Musa Tarawele
animatèri Ncèso
(Kucala)

ka bò kangaba

Alamisa don Zuwèn kalo tile 17, lèrè 10 wagati la, musow ka tòn min bè kangaba, o ye nyögónye dò kè u ka "sentiri sosiyali" la. A nyèmögoya tun bè Kangaba muso kuntigi bolo n'o ye madamu Nare Maman Keyita ye.

Nyögónye in kénè kan, Eli Haji Abudulayi Ali-fa Bili tun bè yen, n'o ye Kangaba kafo kuntigi

ka dankan ye. Fa Mamadi Keyita fana tun bè yen, ale ye "UDPM" sèkisón sekeretèri zenerali ye, musow ka komite o komite bè kangaba kafo kónò, o bée ka ciden fila tun bè yen.

Mali musow ka tònba nyèmögów ye tagama min kè Kangaba kafo la Zu-wèn kalo tile 4, ni mu-sow ka tònba nyèmögôba yèrè tun b'a la, n'o ye Madamu So Rokiyatu So ye, nyögónye in tun bè o tagama de kan.

Kangaba musow ka tòn nyèmögów, n'olu ye Madamu Jalo Kodu N'Doye ye apì Madamu Bagayoko Asa Bagayoko ye, olu ye kuma ta, ka jèmukan nafama caman lase mógo-w ma.

U ye tagama in kun fô jama ye. U y'a fô k'a gèlèya ko ka tasuma tu-gu dabila kungo kónò, ka dòrògu ta kélè, ka maramafènw jago dabila, ko musow k'u cèsiri tobili kè dibi ko sabatiyali fè Mali kónò.

Nin bée témènen kó, Mamadi Keyita ani Alifa Bili ye foli lase musow ma ka da u ka nyögónye nafa kan. Nyögónye ban-nen, Madamu Maman Keyita ko Komite bée k'i ka san 1982 karati ta n'o ye sèbèn ye min b'a jira k'i bè Mali musow ka tòn la.

Madamu Bagayoko
Kangaba kumafonidila

kibaru kanubagaw kuma yòrò

maana : amèdu ka makan taa

nkalon mana tile kèmè kè ka taama,
tinyè mana tile kelen kè, a b'a minè.

Amèdu taatò Makan, a y'a muso kalifa a dògòkè ma.

o waati, Makan taa tun ka gèlèn : i tun bè wele alikaaba la, mògò wèrè tun t'a mèn n'i yèrè kun tè. i tun tè taa awiyòn na, i tun bè taama i sen na fo Makan. sann'i k'i se, i bè san kelen kalo tan ni fila kè sira kan.

o
o o

Amèdu taara k'a muso to a dògòkè bara. sanni ka kòròkè na, dògòkè jarabira kòròkè muso Safiyatu la. dugu tilalen, Safiyatu kelen ni ala kelen b'a ka bon kònò. Amèdu dògòkè wulila ka don a kan, k'a wele : - "Safiyatu."
a ko : - "naamu."
- "ne jarabira i là bi, n'b'a fè ka jè ni i ye."

Safiyatu ko : - "ala tè sòn, kira tè sòn, ne Safiyatu tè sòn."

a y'a kòdon ka taa. a nan'a sòrò, sitanè jòlen bè a nyè. o ko :

- "i ma taa i yèrè malo sa ? i kòròkè y'a muso kalifa i ma, ka taa Makan. n'i y'o nyini, o bannen i la, i y'a dòn, a bèna fò a cè ye. sann'o ka kè, i jija, i k'a sòrò dè."

dògòkè taar'a da ni nin kuma in ye. su fila, saba, naani. duurunan, a seginna ka na muso kama. a ko .

- "Safiyatu."

a ko : - "naamu," a ko : "jòn don ?"

dògòkè ko : - "ne don." a ko : "Safiyatu, ne jarabilen b'i la, n'b'a fè ka jè n'i ye."

Safiyatu ko : - "ala tè sòn, kira tè sòn, ne yèrè tè sòn."

dògòkè ko : - "n'b'a nyini i fè, i ka n sutura."

a ko : - "a na mèn i yèrè da, a tè mèn ne da, fo n su."

o
o

a seginbagatò, a nana a sòrò, kafirikè dò jòlen bè a nyè. a nana se kafirikè ma, o ko :

- "i ma kura kè maloya la sa ? a ma sòn i la sinyè fòlò, a filanan fana ye nin ye, a ma sòn i la. ni muso in y'i wele sariya la, sariya b'i bin : ú b'i ko suw'ko cogo la, k'i kasanke, ka taa i don dingè kònò, k'a da geren, ka kabakun fili i kan. nka, n'i y'a kòn sariya la, a fana bè kè nin kè cogo la. nka, fo i ka seere sòrò dè."

o dugu tila kelen, a taara a terikè kunun, k'a nyèfò a ye. a terikè ko ale bè kè seere ye. a ko n'ale y'a fò ko tinyè don, hali lahara, o tè wuli.

o
o o

fajiri selen, u taara fajiri seli yòrò la. fajiri seliten ka ban, a ko kiritigèla ma : - "kuma bè n bolo, k'a fò e ye."

kiritigèla ko : - "o tè baasi ye, i ka kuma fò."

Amèdu dògòkè ko : - "ne kòròkè taatò Makan, a y'a muso kalifa ne ma. kabini a taara, muso in kèra jènèyakèla ye. su o su, n'b'a ni cè dò minè. yali, o bè bèn sariya la wa ?"

sariyatigèla ko : - "i seere ye joni ye ?"

a terikè y'a bolo kòròta, ko : - "ne. su o su, a ni cè bè minè. hali lahara, o tè wuli."

sariyatigèla ko : - "a' ye muso wele ka na."

Safiyatu nana. sariyatigèla ko cè ma : - "segin i ka kuma kan."

cè seginna a ka kuma kan. a ye muso nyininka : - "yali, o ye tinyè ye wa ?"

muso ko ala m'a ye, kira m'a ye, ale Safiyatu m'a ye, nka a bè se ka kè tinyè ye.

sariyatigèla ko : - "Safiyatu, sariya y'i minè."

Dansen Keyita
Soso

(a tò bè bò kibaru nataw kònò)

kibaru kanubagaw kuma yòrò

Joara ye dugunin ye min bë Jènè tilebinya fan fè. A sigira ka san kèmè saba kë k'a sóró Jènè ma sigi. Joarakaw de bë n'a kanu ka Jènè dugu sigi. Nka Jènè tun ye jinèma yòrò ye. Joara dugu kónò, cèkóróba kelen tun bë yen, san o san a tun bë sogo ko kelen na k'a to sunogó la wa o ko kelen tun bë bô sira fè i n'a fô a sogo ra cogo min na.

Don dò la, dugu mógròw nana t'a fô cèkóróba in ye k'u b'a fè ka taga Jènè dugu sigi, ko wa u b'a fè k'a sigi yòrò la ji kelen bë ka yòrò min lamini. Cèkóróba in k'o tè baasi ye, ko n'a dallen ye min ye sogo la Jènè sigili kan, k'a n'e f'u ye kofè.

Cèkóróba in nana a ye sogo la, ko n'i ye Jènè dugu sigilen ye, fo ale yèrè k'a denmuso npogotigi di Jènè yòrò jinèw ma. A y'a ye sogo la, u ye so de jó k'a denmuwo in lamini fo k'a kun tunun, ka sóró ka taga k'a to yen Jènè duguko-lo kan.

Sogo in kelen sa, cèkóróba in ye dugu mógròw wele k'a nyèfò u ye. Olu fana ko npogotigiko in bë k'e cogo di? Dugu nin mógròw y'a lajè n'u bë se ka Jènè dugu sigi k'a sóró u ma cèkóróba in ka saraka bô n'o ye npo

jene dugusigi cogo

gotigi ye, nk'u ma se, u mana wuli tuma bëe k' u bë taga dugu in sigi finyè b'u ka kurun ta ka taga n'a ye fo fan wèrè fè. U ye san saba kë o la u ma se ka Jènè dugu sigi. San o san cèkóróba in tun bë sogo ko ni npogotigi kelen ma di yòrò in jinèw ma ko Jènè dugu tè se ka sigi, nka dugu mógròw tun ma a ka sogo in ja-te.

Cèkóróba in ka kuma fôlen san naaninan, dugu mógròw nana a nyininka ko cogoya wèrè si tè Jènè sigili cogoya la ni npogotigi in dili tè jinèw ma wa? Cèkóróba ko cogoya wèrè si t'a la. O kelen sa cèkóróba y'a denmuso wele k'a jèn nyini a fè, k'a f'a ye k'a bëna saraka jinèw ma walasa Jènè dugu bë se ka sigi cogo min, a denmuso fana sónna.

Don dò la sa, u ye kurun ta, ani so jó minènw ani npogotigi in, u taara u bëlén Jènè dankan la, foyi ma u sóró, finyè ma ci ka taga n'u ka kurun ye fan wèrè fè, wa foyi kelen ma u sóró. Cèkóróba in ye a denmuso minè k'a jó jidawolo la, a n'a jènyogonw ye koko jó k'a denmuso in lamini, u ye koko wuli fo ka se npogo-

tigi in gisi hakè la. O tuma dennin y'i kanto hee! n'fa! Cèkóróba fana y'i kanto; n'denmuso kana n'malo! denmuso ko n'sónna i ye n'fa.

U tèmèna u ka baara fè. Koko jóra ka ban, ka zo bili. O kelen, u seginna u kô kana u ka dugu la, npogotigi in kelen tora so in kónò yen, a këra i n'a fô kassoden. Da fila de bë so in na : da fôlô nyèsinnen bë kë nyèka ma. Npogotigi in tora yen fo ka saya se a ma, o de la jamu dô bangera ko Jènèpo, n'o kórò ye ko Jènè su, kabini o don sa, anw ko

dennin ma ko kanpama Jènèpo. So in yèrè ma kë kanpama kelen kaburu ye bïlen, a balimakè dô fana taara i jó ka sa a kérèfè yen. Bawo o cè in bôlen dugutaga yòrò dò la, a y'a fa nyinika k'ale balimamuso tagara min? Cèkóróba ko u y'a sarakati jinèw ma walasa Jènè dugu bë se ka sigi cogo min. Denkè k'o tè baasi ye, ko nk' ale yèrè bë taga i jó a balimamuso su kérèfè fo ka saya se a fana ma. O kelen jamu dô fana bangera ko Kalapo : Kalapo kórò yé ko mógrò min jólen sara.

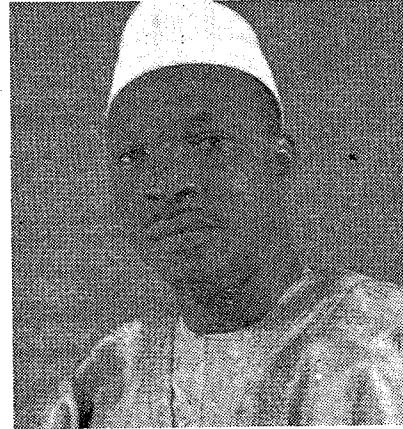
Mahamadu Tumanyòn
BAMAKÒ

yèlèma donna

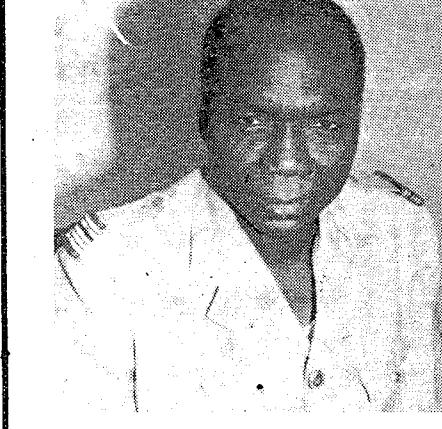
zuluye kalo tile 6 san 1982, yèlèma donna Mali gòfèrènaman na, n'o ye minisiri jèkuùl ye.
Mali gòfèrènaman kura filè nin ye :

zenerali Musa Tarawele
 kolonèli Amadu Baba Jara
 Orobèri Cèbilen Ndawo
 Mamadu Hayidara
 Umaru Kulubali
 Amèdi Mohamèdi agi Hamani
 Dirisa Keyita
 Banjugu Biya Dukure
 Madi Jalo
 Nfanyanama Kònè
 Aliyun Bilöndèn Beyi
 yetenankolonèli Seku Li
 Ngolo Tarawele
 Nci Idirisi Mariko
 Gaku Fatu Nyangi
 yetenankolonèli Abdaramani Mayiga
 Modibo Keyita
 kumandan Isa Ongoyiba

gòfèrènaman kuntigi ani jamana lakanani minisiri
 jamana labènni minisiri
 kuran ko, ji ko, ani dugu jukòròfènw konyèw minisiri
 bolifèn konyèw ni jamana baarali fèerètigè siraw minisiri
 nafolo konyèw ni jamana yiriwali dantigè konyèw minisiri
 jamana yiriwali dantigèli minisiri
 wari konyèw minisiri
 foroba iziniw ni foroba jagokè yòròw kòlòsili minisiri
 wula kònòna nafaw sabatili minisiri
 sènèkè konyèw minisiri
 Mali ni jamana tòw cè siraw minisiri
 kalan siraw minisiri
 kènèya siraw ni hadamadenya siraw sabatili minisiri
 farikolonyènajè ani bololabaara ni danbe yiriwali minisiri
 kunnafonidiso ni nègèjuruso minisiri
 jamana mara konyèw minisiri
 baara siraw ni foroba baaradaw konyèw minisiri
 sariyaso minisiri

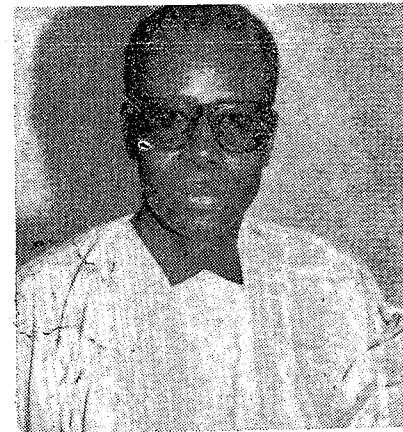
zenerali Musa Tarawele

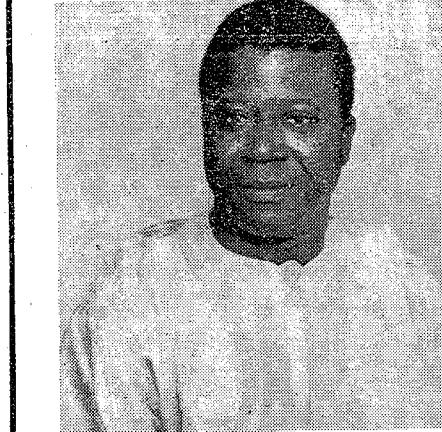
kolonèli Amadu Baba Jara

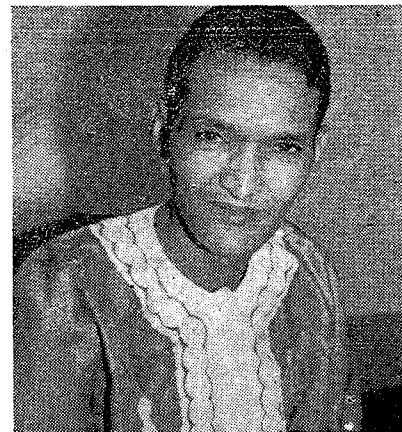
Orobèri Cèbilen Ndawo

Mamadu Hayidara

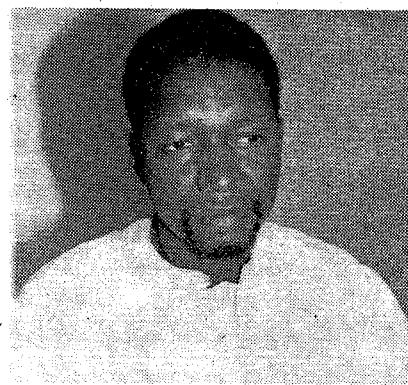

Umaru Kulubali

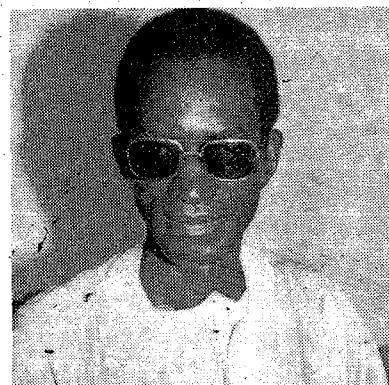

Amèdi Mohamèdi agi Hamani

Mali gòfèrènaman na

Dirisa Keyita

Banjugu Bija Dukure

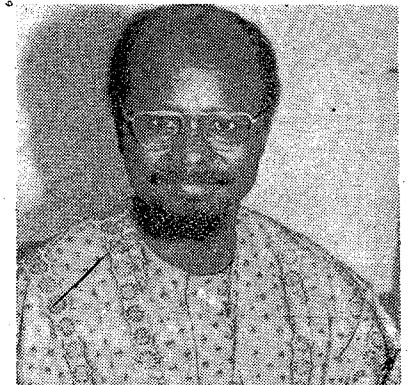
Madi Jalo

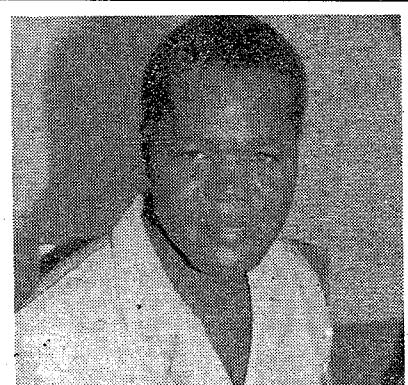
Nfanyanama Kònè

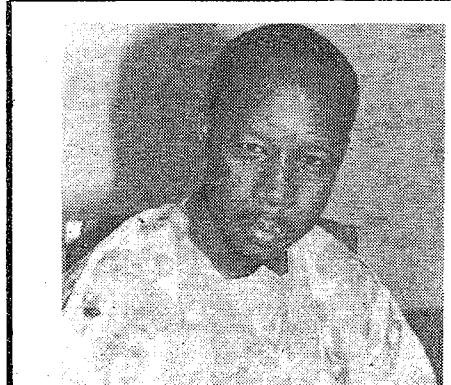
Aliyun Bilondèn Beyi

yetenankolonèli Seku Li

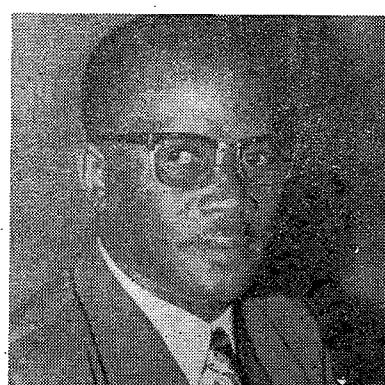
Ngolo Tarawele

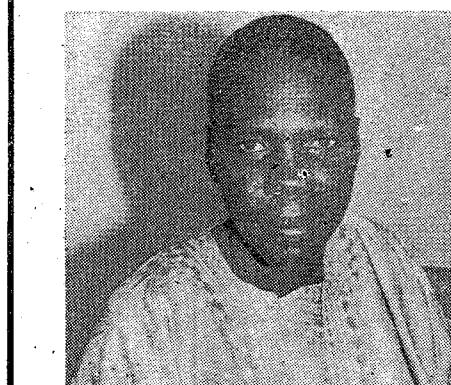
Nci Idirisi Mariko

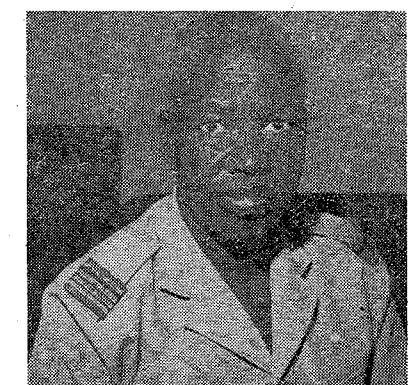
Gakú Fatu Nyangi

yetenankolonèli A. Mayiga

Modibo Keyita

kumandan Isa Ongoyiba

dugutòn

KUMABOLO SABANAN : TÒN WARI KONYÈW

sariya kònòntònnan :

dugutòn sòròdaw

dugutòn sòròdaw fòlò bè bò tòndenw yòrò, i n'a fò :

- sènèfènw,
- wari mugu,
- dugu foroba wari lasagolen.

sòròda dòw bè se ka sòrò juruta la, walima mógo wèrè ka dèmè siratigè la :

- fèn nilenw, ciyèn ta, ani dèmè wèrèw,

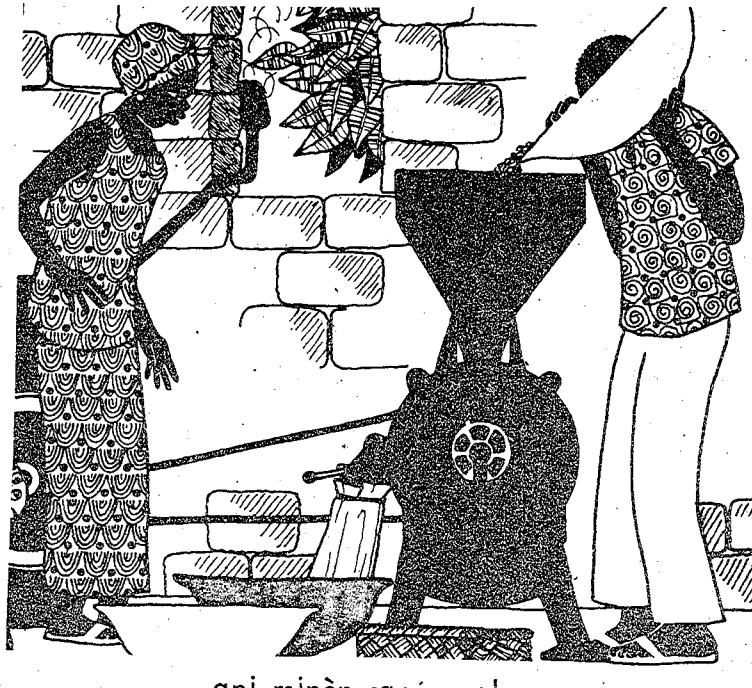
- wari juruw,

- faso bè juru min don koperatiwu la, u ka se ka walawalan.

sariya tannan :

dugutòn ka doniw

doni minnu b'u kan : baarakèla sara b'o la, ani minèn san musakaw, ani baara kolo girin wèrèw musakaw.

sariyaw

sariya tan ni kelennan :

nafoto ko fèerè

- dugutòn kelen kelen bée ka kan k'a ka nafolo dantigè, ka nyèsin a ka baara kètaw ma, sòrò yiriwalì siratigè la. u ka sòrò fan dò bée se ka bò tòndenw yèrè kun, faso fana bée se ka dò di u ma, walima jamana wèrèw. nka, nin bée kun ye tòn ninnu ka se k'u yèrèw ka nafolo ko bée nyènabò u yèrè ye, a n'a dondaw.

- dugutòn nafolo ko dantigè cogo bée labèn-san o san tòn ko nyènabò jèkulu fè. o kò, a bée fèsefèse lajèba sen fè,

ka bèn kè a kan. o tèmènen kò, ko nyènabò jèkulu b'a waleya nafolo jateminè jèkulu ka hukumu kònò.

sariya tan ni filanan :

nafoto baara cogo

o baara bée kè san kònò, ka wari ko jateminè sira bée kan, ani bònè, ani tònò.

dugutòn w bée se fana ka nògòya sòrò juru ko la, ani lènpo saraw ni fèn sòngòw.

KUMABOLO NAANINAN : JAMANA KA DÈMÈ

sariya tan ni sabanan :

jamana ka dèmè sinsinen don

- tòn ka fèerèw dantigèli kan wari ko nyènabòli la,

- ani tòndenw ladamuni ni baaraw kè cogo nyuman kòlòsili,
- ani ka tòn in ka baaraw nò lajè dugu kònò, ni nafama fèn don,
- ani ka fèerèw siri tòn ninnu ka nyèfetaa la.

KUMABOLO DUURUNAN : TÒN CILI

sariya tan ni naaninan :

tòndenw bòli tòn na

ka nyèsin sariya matarafali ma, o hukumu kònò, yamaya bée tònden bée bolo ka i sen bò tòn in na.

sariya tan ni duurunan

tòn cili

tòndenw ka lajèba yamaruyalen don ka tòn ci. nka, fo o cili ka bèn ganiya sirilenw ma, tòn sinsibere fanga bolo fè.

sènè konyè minisiri fana bée se ka tòn ci, nka o waleya in tè se ka kè fo ni fèerè sirilenw kò donnén don sariyaw ma.

sariya tan ni woorònan :

dugutòn sariyaw

dugutòn kelen kelen kònòròko sariyaw ka kan ka bèn minisirisow ka haminanko ma, olu minnu ka baara nyèsin don o jateminè ma.

tòndenw ka lajèba yamaruyalen don ka tòn ci

sariya tan ni wolonwulanan :

sariya ninnu waleya

sènè konyè minisiri, wari konyè minisiri ani jago ta, jamana kònòrò konyè minisiri, nin bée de ka kan, u bée ka baara siratigè la, ka nin fèerè sirilenw waleya, minnu bèna kofò faso lakalitasèbèn kònò.

jeli Baba Sisòkò :

Muso misènniw ni npogotigininw minnu
bè soli ka dukènè furan,
ka taa a nyaman bòn sokènè kan,
olu ni dafeninjètigiw fòlò kumbènna.
Olu cira nyògòn na,
dafeninjètigiw ma se ka don ;
muso misènw ni npogotigiw ye furalan ni minèn kolonw
kè k'olu bugò, ka taa olu bòn sokènè kan,
ka segin ka n'a fò dugu kònò :
- "I k'a dòn, ko bè dugu sokènè kan bi."

○
○ ○

Bilakoro minnu bè soli ka sow kòrò furan,
ka taa o nyaman bòn sokènè kan,
olu fana n'o nyamanminèn kolonw ni furalanw wulila,
u bè taa sonyaman bòn,
bonkuntigiw ni cèròtigiw,
anw ko "an bè gèrè",
olu ni bilakorow cira nyògòn na,
olu fana ye wòlòsòw ni binkanbòrèw kè k'olu bugò,
olu ma se ka don.
Olu fana seginna,
ka n'a fò dugu cèkòròbaw ye :
- "I k'a dòn, ko bè dugu sokènè kan bi."

○
○ ○

Nin don in,
Silamaganba Koyita yèrè ni jube kuru fin,
olu gèrèla.

Bukari ni Jime ko :

- "Kòokè, e ka don dugu kònò,
e kana sòn i kelen ka dèse Lamidu Soma Nyakate la ;
nka, anw cè fila b'an jò ni dugu ye."

Bukari ni Jime ye dugu fila u ni nyògòn cè,
Jime kò ko ale b'a ta tilebin seleke la,
ka taa a bila sahelì ka nin seleke in na,
ka taa a bila kòròn ka nin seleke in na,
ka yèlèma ka na dugu cèmancè la.

Bukari fana ko :

- "N b'a ta kòròn ka nin seleke in na,
ka taa a bila,
ka taa a bila bayanfan ka nin seleke in na,
ka taa a bila tilebin ka nin seleke in na,
an bè nyògòn bèn dugu cèmancè la."
Dògòkè fila y'u jò ni dugu ye ;

Jime mana dèse min na,
Bukari bè kòròte kè k'o tò lase ;
Bukari mana dèse min na,
Jime bè sokè kè k'o tò lase.

Silamaganba Koyita yèrè donna dugu kònò,
ka Lamidu Soma Nyakate ka so julu tigè,
k'a ta siri o nò na, ka don so kònò,
ani npanmuru.

A don so kònò yòrò min, a dògòkè Bukari
ye kòròtew labò Lamidu Soma Nyakate la ;
a kèra, i komin a bè san mugan bò,
bana ma deli k'a minè.
Kabi a y'i to ka Silamaganba jolen ye so kònò,
a fora ka wuli k'i sigi, ka wuli k'i jò.
U cèbakòrò fila ye jantèlè ta so kònò.

Du Muke Tarawele ka Nyagalen Muke,
a y'i sigi kalaka cèmancè la,
ka cèbakòrò fila lajè jantèlè la so kònò.
U ye jantèlè ci nyògòn woromugu la,
fo k'u sentonton da dugu ma,
u b'u sonsoro ni nyògòn ye ka wuli k'i tilen.
A mèenna,
Silamaganba Koyita y'a bisi ka gèrè a la,
k'a sen da a nyè, k'a pèrèn dugu ma,
k'i sigi a disi la, k'a tègè fila siri a kò,
ka julu kun tò siri so cèmancèjiri la.

A y'i kanto :

- "Nyagalen, yali, e m'a fò tan de wa ?"
Nyagalen ko : - "Òwò, ne ko tan de."

○
○ ○

Solu yo,
Jime ni Bukari kòròkè,
ne sen ñòni bòra.
Solu yo,
Silamaganba Koyita nana.
Solu yo,
Jime ni Bukari kòròkè nana,
ne ka ñòni bòra.
Bukari ni Jime nana.

"Solu yo" tara o don de ;
ni jelimuso min y'a da,

Lamidu Soma Nyakate

k'a kè konyòdònki li ye,
a bè hòròn nyumanw deli n'a ye.
"Solu yo" tara nin de kan o dòn,
Lamidu Soma Nyakate minè don
Silamaganba Koyita fè.

○
○ ○

Lamidu Soma Nyakate sirilen tuma min na sa,
Silamaganba Koyita ko :

- "Nyagalen, i m'a fò tan de wa ?"
Ko : - "Owò, ne ko tan."
Ko : - "Wa, to n k'a faga joona sa,
tile kana gan a ni lahara cè."
- "Ayi," a ko : "kan'a faga,
a ma ko jugu kè n na.
N t'a fè, n hakè ka taa n cè fè.
A ma daraka dun,
a kòngòtò mana to ka taa lahara,
o na kè hakè ye."

Nyagalen Muke wulila o la,
ka taa kunun o mòni kòrow
ani bi taw fara nyògòn kan,
ka ji suma kè k'u nòoni,
ka n'i nyòngiri, k'a sigi
Lamidu Soma Nyakate sirilen kòrò,
ko : - "N makè, i ka daraka filè nin ye ;
e tun bè malo ni sogo de dun daraka ye,
o tè daraka duman ye ;
nin y'i ka kolaban daraka de ye.
Nin daraka nyèfin in minè k'o dun.
E ye ne fa kunkolo jira n na don min,
i ma bi jigi dè ;
n'e ko i ye se ne fa la,
awa, ne yèrè ye se e la bi.
Daraka minè k'a dun."
Lamidu Soma Nyakate y'a dugumanyin bila a da,
fo sanfènyin y'a sògò.

○
○ ○

Silamaganba Koyita ko :

- "N'a ye daraka dun,
i t'a to n k'a faga sa wa ?"
A ko : - "Kan'a faga.
N'a tun ye daraka dun,

n tun b'a ka woro nyini ka na di a ma.
A woronegetò mana taa lahara,
o kana na kè n na hakè ye."

Nyagalen Muke wulila o la,
torosunba kelen bè dugu cèmancè la,
ka taa o toro geren caman kari,
ka n'i nyòngiri, k'olu di Lamidu Soma ma :
- "Lamidu Soma Nyakate,
i ka kolaban woro filè nin ye.
E tun bè malo ni sogo de dun daraka ye,
bi daraka kèra daraka nyèfin ye,
o tuma, darakaworo fana ye woro nyèfin ye.
O woro filè nin ye, nin minè k'a nyimi.
I bè ne fa kunkolo jira n na don min, i ma bi jigi ;
e ni kunun o, ne Nyagalen ni bi ;
woro nyimi."

○
○ ○

Silamaganba Koyita ko a ma :

- "N'a ye woro nyimi, to n k'a faga."
- "E," a ko : "kan'a faga ;
sabu la, n'a tun ye woro nyimi,
a b'a fò, n ka taa siramugu nyini,
ka na di a ma.
N t'a fè, a siranegetò ka taa lahara,
o kana na kè n na hakè ye.
N t'a fè n cè hakè ka kè n na,
sabu la, a ma ko jugu kè n na."

Nyagalen Muke wulila o la,
ka taa foronto caman susu,
ka bugurinjè kè k'o lase kosèbè,
k'a kè ka filen kolonba fa,
ka n'o sigi Lamidu Soma Nyakate sigilen nun kòrò,
a ko :

- "N makè, i ka kolaban siramugu filè nin ye.
Ne hakili la, i tun bè siramugu nyèbilen de min ;
i mana i ka malo n'i ka sogo dun,
i bè woro bilen nyimi,
ka siramugu nyèbilen min.
Nka, bi daraka kèra daraka nyèfin ye,
ka woro kè nyèfin ye,
bi siramugu kèra siramugu nyèjè ye ;
o tuma, nin y'i ka kolaban ye, a minè, i k'a min.
E bè ne fa kunkolo jira n na don min, i ma bi jigi."
(a tò bè bò kibaru nata kònò)

kibaru kanubagaw kuma yòrò

musoye duuru ye sisan

Fôfô-fôlô, dinyè muso tun ye muso kelen ye, nka bi, dinyè muso ye duuru ye :

1- Falimuso : ni cè o cè ye falimuso furu, dugu jè o jè, fô i k'a gosi, n'o tè a tè cè dusu suma.

2-Bamuso: o mana taga dôgô nyini kungo la, n'a nana, a b'a fô a cè ye, ko ne tun tagara dôgô nyini; sini sogôma i ka n'lawuli ka bô sunôgô la, ne bè nka seri tobi. A cè bè a lakunun nk'a tè són ka wuli ni tile ma bô. Ni tile bôra tuma min a bè wuli ka don dugu kônô, ka muso tòw nyininka : ne ko tasuma tè aw fè yan wa ? ne ko n'cè ka n'lawuli ka bô sunôgô la o y'i ban, kóngô bè an bée si tigè bi, ne tè tobili kè ; o b'a sôrô o musow bè seri min la, a b'i kanto: ñen o ! galama di ne ma n'ka n'da bô a dugujè bolo kan, n'a ye galama sôrô, a b'o nyè 50 kè. A bè tila ka taga a fô a cè ye k'u ka sogoma fana ko dabila k'a kè tilela fana ye, cè fana diminnen bè són o ma.

3- Wulumuso: ala mana cè o cè bèn ni wulumuso ye, i bâ bô dugu kônô don o don kana a sôrô a n'i ba bè kèle la. Dinyè cè bée nege b'a la fana

4- Jakumamuso: n'i ye jakumamuso ye dugu kônô, a darô ka di, a bè kodiya i ye.

5-Sagamuso: o de nyôgô tè musow la; n'i ye sagamuso ye, a b'a kè i n'a fô a nyè tè ko la, nk'a nyè ka di ni dutiqi ta ye, a b'a yèrè kè naloma ye nk'a ka kegun. A cè ni a badenw mana kèle, a b'a fô a cè ka sabali ko dinyè fèn bée bè ban fo ala ka masaya.

Bakari Kôlè Jara
ka bô Warala
(Kolokani)

bamanankan

alanyô...sorte de plante
baba.....papa
badingè....lit du fleuve
dabôlô.....bec
dade.....se taire
jahadi.....catastrophe
jama.....foule
falabas-fond
gala.....sans amateur
galabu.....vitalité
halì.....même
hujunu.....souci
kaare.....autobus
kabusì.....pistolet
ladege.....imiter
lamèn.....écouter
mada.....calmer
maga.....toucher
naji.....sauce
nanaye.....menthe
nyèfara.....paupière
 pago...abattre d'un coup
 poti.....pot
 sabanin.....triplet
 salan.....chaland
 tanga.....protéger
 tanpòn.....tampon
 ci.....se parer
 coolo.....vagabond
 wara.....fauve
 woloma.....trier
 yalan.....éventail
 yatiimè.....orphelin
 zanti.....jante
 zeneralì.....général
 olu.....eux,ceux-là
 ôkutôburu.....octobre
 ôrôbu.....robe
 paana.....écartier